

CESARSKI GRAD SCHÖNBRUNN

Cesar Friderik na Malem gradu.

Dramatična slika.¹⁾ — Spisal Ant. Medved.

O s e b e.

Cesar Friderik.

Gašpar Šlik, | njegova
Enej Silvij Piccolomini, | svetnika.
Juri Hertenfels, grajščak na Volčjem
 brdu.

Ana, njegova hči.

Jošt Lamberg, grajščak na Zapricah.

Žiga, njegov sin.

Hlapec Hertenfelsov.

Godi se v Kamniku na Malem gradu l. 1444.

Planota na Malem gradu. V ozadju na levi razgled na planine, na desni stopnice k trinadstropni cerkvi. Na desni kostanj, na katerem visi Marijina podoba, obrnjena od prizorišča. Na levi kostanj, pod njim kamenita klop in miza.

1. prizor.

Šlik in Piccolomini.

Piccolomini. (Drži majoliko v desnici, z levo agira napol obrnjen proti planinam. Svečano navdušeno.)

Vinsko kapljo je Bog ustvaril,
 da raduje srce človeku,
 da jasni kristalnočista
 lice njegovo.

Šlik. Hm! (Vrti majoliko po mizi.)

Piccolomini. (Nemeneč se za Šlika.)

Duh se dvigne na lahkih krilih,
 svet se diven pred njim odgrne,
 v prsih vzbuja mu glase mile
 žar poezije.

Šlik. Lepo te prosim! (Pije malomarno iz majolike.)

Piccolomini. (Ozre se pomilovalno nanj.)

Cvet ob poti skrivnostno vonja,
 ptica v zraku svečano poje.
 Svet vesoljni se zdi drugačen
 božjemu pevcu.

¹⁾ O p o m b a. Ta igra se je pred desetimi leti dvakrat uprizorila v deželnem gledališču v Ljubljani povodom petdesetletnice cesarjevega vladanja. Tedaj sem h koncu igre pritaknil prizor, v katerem stari prerok razkriva bodočnost posameznim osebam v igri: da postane Ana Hertenfelsova opatinja v mekinjskem samostanu, Žiga Lamberg — prvi

škof ljubljanski, Enej Piccolomini — papež Pij, Gašpar Šlik — znamenit svetnik, a nikoli svetnik, cesar Friderik, da bo vladal triinpetdeset let in da iz njegovega rodu vzraste vladar, ki bo tudi vladal nad petdeset let. Ta prizor sem tukaj izpustil, ker ni v organski zvezi z vsem dejanjem.

Pisatelj.

Šlik. Rotim te pri svetem Alojju, ki je patron te kapele in patron vseh kovačev — jenjaj no.

Piccolomini. Signor Casparo! Uzdo na jezik! Svetla cesarost bi bila globoko užaljena, da čuje tvoje neumne opazke. On sam me je v Frankfurtu vpricho mnogih vitezov in knezov ovenčal z lovorjevimi vencem.

Šlik. Vem, vem. On je pač tudi sanjar. — Ali kaj! — Človek se včasih v enem trenotku premeni. Ti mi ne boš verjel — jaz sam, jaz sam, čuješ, jaz Gašpar Šlik sem začel sanjariti od včeraj sem. Resnico govorim.

Piccolomini. Od včeraj sem! Zakaj ali o čem?

Šlik. No, saj se spominjaš Ane Hertenfelsove. Rečem ti, toliko da nisem omedlel, ko sem jo videl. Za plot pa sem se prijel. Kar zableščalo se mi je... Sam ne vem, odkod ta lepota?

Piccolomini. Kaj me brigajo take stvari. Saj veš, da nisem prijatelj žensk.

Šlik. Sovražnik tudi ne, vsaj vseh ne, vsaj zmerom ne. Da, da, Ana, Ana! Pa od takega očeta, zabuhlega, zavaljenega, zaripelega. Kdaj je rodil volk jagnje, kdaj trn grozdje. — Hu, meni se kar meša...

Piccolomini. Od vina. — Ali ne pride stari Hertenfels do cesarja? Zdi se mi, da je nekaj takega momljaj; saj ga ni moči umeti, ko pol ure preje kolne, preden kaj pove.

Šlik. Pride s hčerjo. Vsak hip, mislim. Rekel sem mu, da odidemo še danes. Cesar je gotovo že do grla sit sprejemov in pritožb. — Ti — pa ta Ana je, žal, zaročena. Stari mi je rekel. Ne vem, da pri meni vsaka ženska precej veliko izgubi, če je zaročena...

Piccolomini. Egoizem! S kom je zaročena?

Šlik. Ne vem. Nisem hotel vprašati, da ne bi onega srečnega človeka zavidel. A malo domnevam. O Zapricah, o Lambergih se je kar naprej opletal njegov tolsti jezik.

Piccolomini. (Pogleda v majoliko, če je prazna.) To posodo naj postavim ali položim (gleda okrog sebe in jo potem vrže pod klop na travo) tu sem! Lahko kdo pride. Imam že to smolo, da me ljudje zmerom pri pijači nalete. Potem pa mislijo, bogve kakšen pivec sem.

Šlik. E, saj tega nobeden ne misli.

Piccolomini. No, če me pri pijači...

Šlik. A tako? Jaz sem razumel: pevec.

Piccolomini. O signor Caspare, tu sei un ver corsare! Vidiš, vidiš, že gresta. Hertenfels in hči.

Šlik. O Kriste, kako je lepa! Lepo te prosim, pojdiva no stran s svojima plešama!

(Umakneta se za cerkvico.)

2. prizor.

Juri Hertenfels in Ana.

Hertenfels. (Upehan briše znoj s čela.) A ha! Klop je tukaj. (Sede.) Prevroč sem. (Vstane.) Te stopnjice iz mesta gor so delali vragi, ne ljudje. (Pogleda osato hčer.) No, kaj pa se držiš spet! To rečem, jaz imam otroke. Tvojega obraza še hudič ni vesel, pa naj ga bo cesar, mlad cesar! Poglej vendar kvišku!

Ana. Moj oče, moj roditelj, ne kolni! Saj ti ne delam nič žalega.

Hertenfels. Pravim, da s takim vedenjem ne boš nič dosegla. Nič, slišiš, potvara!

Ana. (Vzdihne.) Ah, saj vem, da nič.

Hertenfels. In jaz ti zdaj rečem, da te starem, zmeljem, ako se mi danes namen izjalovi.

Ana. Jaz bom mirno govorila. Ves dan me psuješ, a nisi mi doslej povedal, kaj vendar zahtevaš od mene. Kar morem, rada storim za svojega očeta.

Hertenfels. Ti ne veš? Hinavka! Da bi te...! A dobro, dobro, povedal bom tako jasno, da bi me črv na tleh razumel. Danes pride semkaj Jošt Lamberg z Zapric s svojim sinom Žigo. Poznaš oba. Žiga te misli vzeti v zakon. Slišiš. In —

Ana. Saj ga komaj dobro poznam.

Hertenfels. Molči! Dosti je, da te pozna on in hoče imeti.

Ana. Kdo to ve?

Hertenfels. Jaz vem, in od mene vedi ti! Izbij si iz glave svoje puhle sanje! Oba Lamberga bosta danes moja gosta in zaroka se ima izvršiti pred samim cesarjem. — No, ali sem dosti jasno govoril? Še enkrat ti rečem: gorje, če mi ne ugodiš!

3. prizor.

Prejšnja. Cesar Friderik in Šlik.

Cesar. (Stopa počasi izza cerkve in bere iz dnevnika.) Pustimo spomine, pustimo nadeje! (Šlik za njim.) Rerum irrecuperabilium est summa felicitas — oblivio. Nepridobljivih reči največja sreča je — pozaba.

Hertenfels. Presvetla cesarost! (Se pokloni.)

Cesar. (Se vzdrami.) Kdo je?

Šlik. (Zamaknjen v Ano.) Juri Hertenfels.

Cesar. Juri Hertenfels. (Da mu roko.) Kaj ga teži? Kaj bi rad govoril z mano?

Hertenfels. Veliko prošnjo imam do tebe, dobri vladar.

Cesar. Kakšno? (Bere polglasno iz dnevnika.)

Si rem concedis, non iterum rehabebis. Če reč daš, jo težko dobiš povrnjeno.

Hertenfels. Prosim te, da bi zame posredoval pri knezu Urhu.

Cesar. (Nejevoljen.) Že spet knez, spet Urh, spet ta Celjski! Hitro, kaj je?

Hertenfels. Vzeti, upleniti mi hoče moj rodni grad Preločje, nedaleč od tu.

Šlik. Grof Juri, nam se mudi. Povej torej kratko, zakaj, odkdaj in tako dalje — ga hoče vzeti!

Hertenfels. Povedal bom vse. Nenadoma mi je sporočil, da odkupi ta grad, ker bi ga rabil za lov. Jaz seveda nisem bil pripravljen prodati ga. In kaj je bilo? Pričakoval sem, da mi bo hu... (odkaslja se) da mi bo on vedno več ponujal, a ponujal mi je vedno manj. In naposled je zahteval — tristo vr... — pomislite, kar zahteval, da mu grad odstopim, sicer ga siloma vzame z vojaki. Sklicuje se na neko pogodbo, po kateri je grad že pred desetimi leti pripadel njegovi kneževini, ko je umrl zadnji moški pokoljenec stranske betve Soneških, rodbine, iz katere je bila soproga prvega celjskega grofa, ki je ta grad — a hu-dič, jaz ne vem, potem...

Šlik. Prosim, pred cesarjem se ne kolne.

Ana. Oče!

Hertenfels. Prav nazadnje pa je prišel s svojim navadnim „sicer“.

Šlik. O ta „sicer“, nadomestnik vseh dokazov!

Hertenfels. Sicer pa daj grad za kazen, da mi nisi v boju zoper Friderika pomagal, da si moj kovani denar nekoč očitno ob tla vrgel, da si me namesto kneza imenoval „kineza“.

Šlik. In ti potem še iščeš milosti?

Cesar. Ljubi grof, kakor veš, sklenil sem premirje z Urhom, in težko posredujem.

Hertenfels. O dobrotljivi moj vladar! Če si grofa Urha poknežil, če si mu odstopil vsa mesta in gradove, ki si jih je v krivičnem boju prisvojil, če si mu obljubil, da ga tudi izborniki priznajo za kneza, če si ga volil za svojega svétnika...

Šlik. Grof Juri, oprost, da ti prestrežem končni stavek o „velikem vplivu“. (Cesarju.) In ti, moj milostni gospod, oprost, da odgovarjam namesto tebe, ki moraš biti že truden od vednih prošenj in pritožb. Oprost, da ti napravim žaljiv poklon: Ti si veliko predober! Kakor se kaže, grof Juri pač ne razume razmerja med teboj in Urhom.

Cesar. Za Boga, pustite me na miru! Urha zadene ob svojem času kazen. *Justitia sine misericordia est severitas. Pravičnost brez usmiljenja je trdosrčnost. Misericordia sine iustitia est pusillanimitas. Usmiljenost brez pravice je malosrčnost.*

Hertenfels. Kakor si čul iz mojih ust, vzvišeni moj vladar, bil sem vedno na tvoji strani.

Cesar. Plačal ti bo Bog in jaz o primernem času. Pojdi z gospodom Gašparjem Šlikom, mojim svétnikom! Natančno zabeležita razporne točke, navedita vse pogodbine pogoje, sestavita rodovnik,

priložita pisma Urhova in kar je še treba. Pozneje utegnemo vse to rabiti. Toda hitro! Treba nam bo oditi.

(Hertenfels in Šlik odideta.)

4. prizor.

Cesar in Ana.

Cesar. (Sam zase.) Kaže nam življenje vsak dan. Nobena pregreha se tolikrat ne plačuje na tem svetu, kakor prevzetnost. Tudi Urha čaka plačilo. Da, grenko plačilo! (Udari z nogo ob tla.) Ali sem sam? (Ogleda se in zapazi Ano.) Ti si hči tega grofa?

Ana. Da, hči njegova sem.

Cesar. No, pojdi bliže! Lepa si. Poglej mi v obraz! Ubi amor, ibi oculus. Kjer je ljubezen, tam je oko. Ti pač ljubiš svojega vladarja?

Ana. Ljubim ga, ker ga je Bog postavil. Da, tebe ljubim, ker si tako blag. Vedno čujem, kako si blag in bogoslužen, moj vladar. (Cesar gleda v dnevnik.) Jaz pa sem tako nesrečna...!

Cesar. Nesrečna? Ti mlado bitje z lepim licem, z živo krvjo? Ne, ne! To ni mogoče.

Ana. In kako lahko bi bila srečna!

Cesar. Zakaj nisi srečna? Kaj si izgubila? Kaj bi lahko dobila? Razodeni mi! (Prime jo za roko.) Pojdiva in sediva! Tako govori z menoj, kakor s svojim očetom! (Cesar sede, Ana se zgrudi na kolena pred njim.)

Ana. O mili vladar! Ne bom govorila s teboj kot s svojim očetom. Ravno moj oče mi ne privoščiči sreče, po kateri hrepenim.

Cesar. Povej, ali ti morem jaz pripomoči do zaželjene sreče? A vstani in sedi! (Vzdigne jo in posadi poleg sebe.) Pa povej kar naravnost! Pripravljen sem zate storiti, kar le morem.

Ana. Moja želja od mladih nog je, da bi stopila v samostan v Mekinjah. Moj oče pa o tem noče nič slišati. Vedno mi grozi, da me ubije, če se po njegovi volji ne omožim. Povedala sem vse. Kratko sicer — pa naj te besede označijo vse morje moje doslejšnje bridkosti in neutešljivega hrepenenja. (Pokrije obraz z rokami.)

Cesar. (Začuden.) Ti v samostan? Kdo te je napojil s to mislijo, s to željo? Ti, ti, lepa stvarca.

Ana. Ne dvomim, da me kliče sam Bog in vem, da ne bom nikdar srečna, ako se mi ta želja ne uresniči. O dobri moj gospod! Omeči s svojo mogočno besedo srce mojega očeta, da mi dovoli, kar hočem storiti. Ti ga lahko ganeš, tvoja beseda ne bo brez uspeha.

Cesar. Lahko si mislim, da očetu tvoja želja ni pogodu. Toda braniti bi ne smel, ako te res sam čist poklic vabi v samostan. Ali si premislila važni korak? Ali se moreš odreči vsem slastem sveta? Ali

ODBOR IN OSOBE KATOLIŠKEGA TISKOVNEGA DRUŠTVA

FOT. D. ROVSEK

se moreš? Blagor ti, če se moreš. Govoril bom zate z očetom.

Ana. Vekomaj ti bom hvaležna. A govori vneto, zakaj oče se ne bo dal tako hitro pogovoriti. In gorje meni, če izve, da sem iskala pomoči pri tebi. A kolika nepopisna sreča bi bila zame, ko bi čula iz ust svojega očeta: dovolim ti, pojdi v samostan.

Cesar. Porabil bom vso moč. Ne boj se, deklica! Vem, kako. In takoj grem k njemu. (Odide.)

5. prizor.

Ana. (Sama.)

Zdaj je pripraven čas, zdaj je dan moje rešitve. (Poklekne li kostanju, na katerem visi podoba.)

6. prizor.

Ana. Enej Piccolomini. Žiga Lamberg.

Enej Piccolomini. (Pride z Žigo in ne zapazita Ane.) Je-li mogoče? Ti se nisi nič izpremenil, moj ljubi sin?

Žiga. Zakaj bi se izpremenil?

Piccolomini. No, če si nekdaj govoril o oltarčkih, o mašah, o svetnikih, nisem se čudil. Bil si pač otrok. Dum puer eras, puerilia tractabas. A zdaj si odrasel, brhek vitez, slavnega imena Lamberg. Ti bi bil torej dober za duhovnika.

Žiga. Bog ve! Morda ne.

Piccolomini. Prav gotovo, v vsakem pogledu si sposoben, razen, razen... (nagne se k njemu.) Ali si že kdaj občutil vim amoris. Moč ljubezni?

Žiga. Jaz? — (V zadregi.) Moč ljubezni? Saj ne vem, kaj mislite? Kaj je to?

Piccolomini. To se pravi, ne veš povedati, ker ta reč se samo čuti. — Na tvojih licih se pre-

liva gorka rdečica. O, o! Nekaj bi človek slutil. (Prime ga za roko.) Povej mi odkrito! Glej, jaz sem tvoj prijatelj. Poznam mlada srca. No, povej! Pa čakaj, hočem ti pomagati in vprašati jasno. In ti mi boš odgovoril. Ali nosiš kako podobo v srcu? Še jasneje. Ali nosiš kako žensko podobo v srcu? Najjasneje. Ali hrepeniš po kakem nežnem bitju, da bi bilo na veke tvoje?

Žiga. Odkrito rečem, da ne vem...

Piccolomini. To ni odkrito. Reci: da ali ne! Ti si me vprašal za svet, kam bi šel, da bi se izobrazil, zlasti v svetih vednostih. Jaz ti bom očetovski svetoval, dá, jaz ti bom sam učitelj — toda preje mi povej, česar sem te vprašal!

Žiga. (Pomišljuje.) Govoril bom torej. Neki dogodek mi je pač ostal globoko v duši, da se večkrat spominjam lepega lica.

Piccolomini. No, no!

Žiga. Bili smo nedavno večja družba na lovu. Jaz sem zaostal in se vdal svojim mislim v samotnem gozdu. Nisem vedel, niti pazil, kod grem. Nenadoma začujem lahkoten vzdih. Ozrem se kvišku in zagledam pred gozdnim znamenjem klečečo devico. Milina je bila razlita čez nje mladi obraz. Vsa zamaknjena je strmela v podobo Marije Device. Svečan čut mi ni pripustil, da bi jo nagovoril in zmotil, a dolgo sem jo motril. Potem sem šel po drugi stezi iskat družbe. Ta ženska podoba se mi je res vtisnila v srce. Tudi sem pozneje izvedel, kdo je bila ta devica Ana Hertenfelsova.

Ana. (Hitro vstane in pohiti k Lambergu.) Gospod Lamberg! Prosim te, prosim te, izbriši zopet to podobo iz srca! Izbriši jo na veke...!

Piccolomini. To je Ana.

Žiga. (Osupel.) Gospica Ana!

Ana. (Miloprosec.) Ne moti moje sreče, ki se mi oddaleč že smehlja. Ne moti je!

Piccolomini. Tega ne razumem.

Žiga. Pomiri se. Ne vem, zakaj in kako bi motil tvojo srečo. Nikomur na svetu je ne bi rad.

Piccolomini. Gospica Hertenfelsova naj pove, kaj misli in hoče.

Ana. Odpovedati se hočem svetu in iti v samostan. Prosta hočem biti in služiti samo Bogu. In moj oče me sili, da bi se zaročila s teboj.

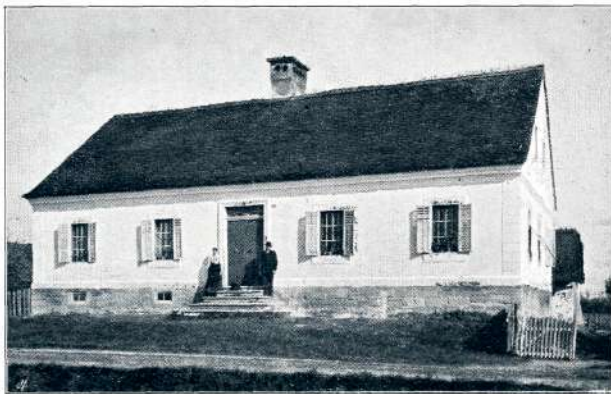
Piccolomini. Glejte, stvar je zanimiva. Gospica Ana! Beži, beži, ti — v samostan?

Žiga. Ne bom ti motil te sreče in je nisem nikdar nameraval motiti.

Ana. Tisočkrat zahvaljen! Bog ti plačaj! Ako bi ti moj oče ponudil mojo roko —

Žiga. Odklonil bi jo.

Ana. In tvoj oče —?

FOT. A. HUBER.
ROJSTNA HIŠA KARDINALA MISSIA

Žiga. Iz ljubezni do mene je zadovoljen z vsakim mojim dejanjem.

Ana. Nebeški blagoslov spremljaj vsako tvoje dejanje zdaj in vselej.

Šlik. (Izza prizorišča.) Amen!

7. prizor.

Juri Hertenfels. Prejšnji.

Hertenfels. (Priteče do hčere razburjen.) Kaj ti! Nepokornost! Trma! (Prime jo za roko.) Domov! Domov! Z menoj! Jaz sem tvoj gospodar. Bledost neumna! (Vleče jo s seboj.) Hudič!

Ana. Oče, oče, pusti me!

Žiga. (Stopi mednja. Hertenfels izpusti roko.) Pusti jo, ljubi vitez! Kaj je storila?

Hertenfels. Tebi in meni zlo. Ne zagovarjaj je! Ni te vredna.

Žiga. In jaz nje nisem vreden. In ko bi je bil tudi vreden in bi me ona hotela za soproga, čuj,

vitez Juri, jaz nisem prost, ž njo bi se ne mogel nikdar zaročiti.

Hertenfels. Zatorej domov! Z menoj! (Hoče jo zopet zgrabiti za roko.)

Piccolomini. Cesar gre.

Hertenfels. (Hčeri.) Bodi, kjer hočeš, izrod! Jaz grem. (Odide.)

8. prizor.

Prejšnji. Cesar. Šlik. Lamberg.

Ana. (Cesarju.) Zastonj je bila tvoja prošnja. Ah — zastonj!

Cesar. Ni res. Tvoja želja se bo izpolnila, kakor resnično carujem.

Šlik. (Piccolominiju.) Ali ni to zaljubljena dvojica?

Piccolomini. Ah, ne!

Cesar. (Smehljaje pokaže na Žigo.) Ta ti je torej odločen za ženina.

Ana. Moj ženin že davno kraljuje v srcu ...

Šlik. (Piccolominiju.) Sveta Neža.

Lamberg. (Sinu Žigi.) Govori, sin!

Žiga. Dobro me poznaš, oče, in veš, po čem hrepenim že od svojih mladih nog. In danes sem še posebno trdno odločen, posvetiti se za vedno duhovski službi. Ne Ana — moja nevesta bo cerkev.

Šlik. (Piccolominiju.) Mrzla nevesta to.

Cesar. Velikodušne besede čujem iz tvojih ust. Današnji dan s tvojim imenom si moram zabeležiti v svoj dnevnik. (Izvleče dnevnik in zapiše.)

Piccolomini. Gospod Žiga bo nekoč še škof, bode te videli.

Šlik. Preje ti papež, nego on škof.

Piccolomini. Mogoče, zakaj ne?

Komur milosti žarek sine

v dušo, kdor je poklican zgodaj

v vrsto močnih vojniki božjih,

blagor mu kliči!

Šlik. Jaz že ne. Nalašč ne, ker ti praviš.

9. prizor.

Prejšnji. Hertenfelsov hlapec.

Hlapec. (Prisopiha.) Kje je gospod! Kje je gospod Hertenfels? (Ogleduje se.)

Vsi. Kaj je?

Ana. Moj Bog! Naš hlapec. Kaj je?

Hlapec. Celjski grof je pri nas z vojaki. Gospoda hoče. Hitimo domov! Kje je gospod? (Steče čez prizorišče.)

10. prizor.

Prejšnji.

Šlik. Še te sitnosti je treba nazadnje.

Cesar. Torej je bil resničen strah grofa Hertenfelsa. Kaj je storiti, gospod Gašpar?

Šlik. Naj se pogovorita sama, kakor vesta.
Ana. O dobri vladar, reši nas nasilnika!

11. prizor.

Prejšnji. Hlapec in Hertenfels.

Hertenfels. Moj milostni vladar, moj dobri gospod! Prosim te, pojdi z menoj! Reši me! Obljubil si mi, da mi ohraniš grad.

Cesar. Ako, ako ... Pogoj?

Hertenfels. Vse storim.

Cesar. Torej dovoliš hčeri, da gre v samostan? (Prime Ano za roko ter jo vede pred očeta.) Dovolj ji, in takoj odjezdimo na Preločje.

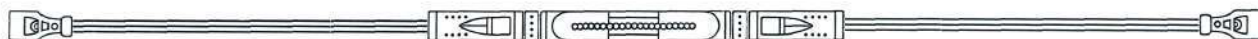
Hertenfels. (Mahne z roko.) Gre naj, kamor hoče!

Ana. Ne tako, moj oče. Sezi mi v roko! Jasnega darovalca ljubi Bog. Naj bo moja sreča popolna. Nobena meglica naj ne obsenči mojega veselja!

Hertenfels. (Seže ji v roko.) Pojdi, kamor te vleče srce!

Cesar. (Ani.) Jaz sam te hočem spremiti v samostan. V tihi samoti se večkrat spominjaj svojega vladarja! Pojdimo! (Odidejo.)

(Zavesa pade.)

Simon Jenko in njegovi pesniški zgledi.

Donesek k poznavanju Jenkove pesniške osebnosti. — Spisal prof. Ivan Grafenauer.

(Konec.)

stikih med Prešernom in Jenkom je že govoril dr. Bezjak v svoji razpravi „O poezijah Jenkovih“, in sicer tako, da je skoro izčrpal vse važnejše paralele med obema pesnikoma. Le da je dr. Bezjak vse premalo povdaryl literarni vpliv Prešernov, ker je podobnosti razložil večinoma — ne vseskozi — le z enakim duševnim razpoloženjem. Pri eni sami pesmi, „Naj bo“, je določno povedal, da jo je porodilo Prešernovo „Slovo od mladosti“.

Paralele pa, ki jih je našel dr. Bezjak, so, razen že omenjene,¹⁾ sledeče: Jenkova „Mati“ in Prešernova „Nezakonska mati“, „Zdravilo ljubezni“ in „Zimski večer“; oboje je pač samo v najrahljšem snovnem stiku, v misli, ideji ne moremo najti podobnosti. „Slovo od mladosti“ in „Naj bo“; Jenkova pesem je po ideji, deloma tudi v besedah posnetek Prešernove elegije, ki je sevedaniti od daleč ne more doseči. Sicer pa je nastala pesem „Naj bo“ že zelo zgodaj; v Skrbenčevem zborniku se nahaja — brez datuma — na šestindvajsetem mestu med pesmimi, ki so nastale l. 1853 in 1854,²⁾ najpozneje je mogla nastati pred počitnicami l. 1855.³⁾ Jeseni istega leta je pa Jenko šele dopolnil dvajset let. Osemnast ali devetnajst let star mladenič pa poje, da mu je mladost že davno izginila! Jasno torej, da je pesem nastala zgolj literarnim potom, da pa ni vzrasla iz življenja. Na

Heinejev vpliv pa kaže to, da je Jenko elegiški, globoko bolesten ton Prešernov zamenil z bolj plehkim, sentimentalnim.

„Ljubezen do domovine mu polaga na jezik enake želje kakor Prešernu,“¹⁾ pravi nadalje dr. Bezjak in primerja „Sama“ s Prešernovimi željami v „Sonetnem vencu“. Samo iste želje, to ni dosti, če hočemo prav razumeti razmerje med obema pesnikoma; idejo, misel je dobil Jenko od Prešerna. V jedru, središču „Sonetnega venca“ (7—9) slika Prešeren žalostno stanje Slovencev, žalostno zgodovino in žalostno sedanost. Samo pa mu je simbol bivše edinosti in moči slovenske, ki je po njegovi smrti izginila. Od Prešerna si je torej Jenko izposodil Sama za simbol slovenske svobode in slave. Prešernovi verzi:

Viharjev jeznih mrzle domačije
Bile pokrajne naše so, kar, S'ámo,
Tvoj duh je 'zginil, kar nad tvôjo jamo,
Pozabljeno od vnukov, veter brije.²⁾

so dali Jenku idejo za „Sama“ in vanj je vpletel tudi Prešernove misli iz 7. in 9. soneta. Bolj samostojna kot „Samo“ je „Slovenska zgodovina“, čeprav je pesnik tudi zanjo dobil impulz od Prešerna, in sicer iz istega soneta kot za „Sama“, in čeprav tudi njo preveva isti elegiški ton kot „Sama“ in Prešernove sonete, ki ga pa Jenko sicer v svojih domoljubnih pesmih ne pozna. Le primerjaj pesmi:

¹⁾ Gl. spredaj pri pesnitvi „Moja pesem“.

²⁾ Gl. Dom in Svet, XVI. (1903), str. 111—112.

³⁾ Gl. radi Skrbenčevega zbornika Dom in Svet XVI, str. 111.

¹⁾ Ljublj. Zv., XIX, str. 92.

²⁾ Prešeren, n. izd., str. 116.